

In Kanton, China

Op de hoek van twee nauwe straatjes zit een jongen.

Het is een scheepsjongen, dat zie je aan zijn kleren.

Hij heeft een halflange broek aan, een wijde bloes en blote voeten.

Hij leunt tegen zijn plunjezak*. Daarin zit alles wat hij heeft.

En dat is niet veel.

Het wordt donker in de kleine straatjes.

Hier en daar verschijnen lichtjes in gekleurde lampions.

Het ziet er sprookjesachtig uit, maar toch lopen er weinig mensen.

In het donker is het niet veilig in Kanton.

Het is een mooie jongen, die daar op de hoek zit.

Zijn gezicht is bruin van de zon.

Zijn blonde haar is bijna wit door het zout van de zee.

Zijn schouders zijn breed van het zware werk dat hij doet.

Toch is hij nog erg jong; veertien pas.

De jongen weet dat hij niet in slaap moet vallen.

Want dan zullen dieven zijn spullen stelen.

Ook al is het nog zo weinig wat hij heeft.

---

* Een plunjezak is een zak waarin zeemannen hun kleren en andere spullen deden.

Hij zucht. Hij wou dat hij weer op zee was.
Niet dat het leven daar zo fijn is, onderin die
stinkende boot.
Ze slapen daar met tachtig mannen, dicht naast
elkaar.
Samen met de muizen, de ratten en de
kakkerlakken.
Maar het is er wel veiliger dan hier, alleen, op de
hoek van twee straatjes.

Een jaar is hij nu van huis.
Een jaar van hard werken op een klein zeilschip.
Een jaar van slecht eten en angst voor stormen.
Een jaar van heimwee naar Amsterdam.

Pelle heet de jongen. Hij is de helft van een
tweeling.
Zijn broer Lasse is thuis, in Amsterdam.
Hij stond te zwaaien, toen Pelles schip wegvoer.
Met tranen in zijn ogen.
Pelle en Lasse, ze waren elkaars *spiegelbeeld*.
Niemand kon hen uit elkaar houden.
Ze waren altijd samen, vanaf hun geboorte.
Nooit waren ze één dag zonder elkaar geweest.
Tot die akelige avond, die alles veranderde ...

Een vader met één been

Ze waren samen naar de kroeg gegaan, Lasse en hij.
Hun moeder had hen erheen gestuurd.
'Ga je vader halen', had ze gezegd. 'Voordat hij nog
meer geld opzuipt dat we niet hebben.'

Ze hadden het niet leuk gevonden om naar de kroeg
te gaan. Ze wisten wel wat er zou gebeuren.
Ze hadden het al zo vaak meegemaakt.
Hun vader zou eerst kwaad worden en gaan
schelden.
Vervolgens zou de kroegbaas erbij komen. En
die zou hun dronken vader dan uit de kroeg
verwijderen.
Maar zo ging het die avond niet. Jammer genoeg.

Vroeger was alles heel anders.
Toen kwam de vader van Pelle en Lasse nooit in de
kroeg.
Hij werkte als timmerman in de haven van
Amsterdam.
Mooie schepen werden daar gebouwd.
De vader van Lasse en Pelle was een goede
timmerman.
Zijn zoons hielpen hem en leerden zo het vak.
Ze verdienden een behoorlijk loon.
Genoeg om de huur te betalen. Genoeg om eten en
kleden te kopen.
Ja, ze hadden het heel goed, Pelle, Lasse en hun
ouders.

Maar toen viel hun vader, tijdens zijn werk.
Hij was een *onderdeel* van de mast aan het maken.
Hij maakte een enorme smak, van hoog uit de mast.
Hij brak een been en een arm.
Eigenlijk had hij nog geluk. Hij had ook zijn nek
kunnen breken.

Wekenlang kon hij niet werken. Wekenlang
verdiende hij dus niets.
De jongens werkten wel, maar verdienden heel
weinig.
Omdat ze nog geen echte timmermannen waren.
Maar het geld was niet het grootste probleem.
Het been van hun vader wilde niet genezen.
Het voelde warm aan en deed veel pijn.
Het werd eerst rood, toen blauw en toen zwart.
'Ik kan maar één *conclusie trekken*', zei de dokter.
'Het been moet eraf. Anders ga je dood.'

Gelukkig ging hij niet dood, de vader van Pelle en
Lasse.

Maar hij werd wel een man met één been.
Een man die zich alleen nog maar kon *verplaatsen*
door middel van krukken.
En die dus niet meer in masten kon klimmen.

Verkocht aan de stuurman

Pelle en Lasse waren die avond dus de kroeg ingegaan.

Hun vader zat in een hoekje bij het raam, met de jeneverkan voor zich op tafel.

Hij had veel gedronken, dat zagen ze meteen.

Er was al een behoorlijke *hoeveelheid* drank uit de kan. Hij keek slaperig uit zijn ogen.

Tegenover hem zat een man in nette kleren.

De man praatte vrolijk en schonk de beker van hun vader steeds weer vol.

Intussen zwaaide hij met een stuk papier.

‘Teken hier’, zei hij. ‘Dan is het leven niet zo *ingewikkeld*, man. Dan heb je geld genoeg.’

De man had hem een pen gegeven.

De vader van Pelle en Lasse kon de pen *amper* vasthouden.

Maar hij had zijn handtekening gezet.

Nou ja, geen echte handtekening, want hij kon niet *schrijven als* iemand die naar school is gegaan.

Hij tekende met de pen een kruisje.

En dat was in die tijd hetzelfde als een handtekening.

‘Mooi’, zei de keurige man.

‘Wie van de twee kan ik meenemen?’

Hij keek naar Pelle en Lasse.

Die begrepen er niets van. Maar hun vader knikte.

‘Zoek er maar een uit’, zei hij met een dikke tong tegen de man.

En die had Pelle gekozen.
Pelle, arme Pelle.
Hij was verkocht door zijn vader. Aan de stuurman
van een zeilschip.
Een schip, dat dezelfde avond nog zou vertrekken,
naar China en Japan.
Pas een jaar later zou Pelle weer terug zijn in
Amsterdam.
Of twee jaar later. Want zo *stipt* op tijd voeren de
zeilschepen niet.

Pelles vader was erg blij geweest met het geld.
Maar die blijdschap had niet lang geduurd.
Hij moest nog geld betalen aan de huisbaas.
Hij moest nog geld betalen aan de bakker en de
slager.
Hij moest nog geld betalen aan de kroegbaas.
Toen hij alles betaald had, was er niet veel meer
over.
En hij was wel zijn zoon kwijt.

Terugbetalen

Het is nu helemaal donker in de straatjes van Kanton.

De zon gaat snel onder, in dit deel van de wereld.

Pelle verbaast zich er nog steeds over.

Thuis, in Amsterdam, duurt dat veel langer.

Vooral in de zomer duurt de schemering lang.

Maar hier, dichterbij de evenaar, is het zo voorbij.

In *ca.* een halfuur is de dag veranderd in een donkere nacht.

‘Dat is omdat de aarde een *bol* is’, heeft de stuurman gezegd.

‘Hoe verder je naar het noorden gaat, hoe langer de schemering duurt. Dat komt door de hoek waaronder het zonlicht de aarde bereikt.’

Het zal wel, dacht Pelle. Hij begreep er niets van.

Alle anderen zijn nu ergens binnen.

De schipper en de stuurman zullen wel lekker eten in een eethuis.

Ze hebben de hoogste *positie* op het schip. Dus zij verdienen het meest van allemaal.

Zij kunnen alles kopen wat ze hebben willen.

En dat doen ze ook: vooral zijde en ivoor.

In iedere havenstad komen ze met de mooiste dingen terug.

Ze stoppen de dure spullen in een grote kist.

Hun eigen scheepskist, die op slot kan.

Als ze terug in Amsterdam zijn, verkopen ze die spullen weer. Dan zijn ze rijk.

De anderen staan ver onder de schipper en de
stuurman.
Zij verdienen ook veel minder.
Scheepsjongens en matrozen kunnen geen zijde
kopen.
En ook geen ivoor.
Zij krijgen wat geld om lol te maken, als ze in een
haven zijn.
Om drank te kopen in een van de vele kroegen.
Om eten te kopen bij de kraampjes langs het water.
Om meisjes te betalen, die hen meenemen naar een
smerig kamertje.
Alleen Pelle krijgt niets.
Geen drinkgeld, geen eetgeld, geen geld voor
armoedige liefde.
Al het geld dat Pelle verdient, gaat meteen naar de
stuurman.
De stuurman heeft geld aan Pelles vader gegeven.
En dat moet Pelle terugbetalen. Tot de laatste cent.

Het had eerst wel leuk geleken, een jaar op zee.
De hele dag buiten, op het schip, samen met andere
jongens.
Andere mensen ontmoeten in vreemde
havensteden.
Andere talen, andere gewoontes. Het had leuk en
afwisselend geleken.
Maar het *valt tegen*. Het valt heel erg tegen.